ARKUSZ ZAWIERA INFORMACJE PRAWNIE CHRONIONE DO MOMENTU ROZPOCZĘCIA EGZAMINU!

Miejsce na naklejkę

dysleksja ☐

MOU-R1_1P-082

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO

POZIOM ROZSZERZONY

MAJ ROK 2008

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **60 punktów**

Część I – 15 pkt
Część II – 45 pkt

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Część I – rozumienie czytanego tekstu

Прочитай уважно уривок статті Тараса Возняка *Феномен Закарпаття*. Дай відповіді на питання.

A tuo lare in cipe
Починай зі свого дому

1. Для того, щоб якщо не зрозуміти, то принаймні прояснити для себе (українця з північного, темного боку Карпат) природу Закарпаття, недостатньо одного побіжного погляду чи одного візиту. […] Закарпаття чи не найменший край у такій великій, як на європейські мірки, Україні. І чи не найбільш особливий. Натомість, осмислення феномену Закарпаття агресивно і недалекоглядно занедбується.

2. З чого ж почати? Може, так, як угорський мислитель і оригінал Бейла Хамваш, коли пробував окреслити для себе душу не менш різнобарвної історичної Угорщини? […] У Хамваша я хотів би запозичити для цієї передмови тільки частину його методології і розпочати з його протиставлення категорії *місця* і *території*. Територія – категорія радше політична, натомість місце – етнопсихологічна.[…]

3. Як *місце* Закарпаття упродовж століть витворило особливий етнопсихологічний тип його мешканців. Закарпаття – це межа, кордон *гір* і *рівнини*, тобто рельєфу і його відсутности. Закарпаття – це межа *вологи* й *посуші*, країни рік, потоків, струмків – і сухого степу, панонської пушти. Країни *дерева* і країни *глини*. Країни *каменю* і країни *очерету*. Саме у цьому його феномен. У контрасті. Можливо, саме тому Закарпаття – неначе тоненький окраєць місяця, що притулився до гір. Далі – широченна і неначе без кінця угорська долина. Позаду – верхи Карпат, *країна ведмедів*, а за спиною сувора, похмура і штивна *країна галок* – Галичина. А Закарпаття – це кордон, зіткнення, це не завжди очевидна, проте *сутичка*. Кордон і прикордонна зона не можуть бути широкими. Тому й маємо тонкий серп місяця. Ріки, вирвавшись з карпатських ущелин, в долині розтікаються навсібіч. Гірські ущелини на півдні також розтікаються у рівнину. Гори стають округліші і жіночіші, починають улягати і врешті розімлівають у панонській долині. Так само й люди – стають погідніші, повільніші і все менш штивні.

4. Схована в гірських ущелинах *країна ведмедів* для Закарпаття визначальна. Не рівнина. І не тільки тому, що вона була прабатьківщиною для закарпатських українців, які поволі трьома субетнічними лавами (гуцульською, бойківською і лемківською) століттями спускалися з карпатських бескидів на передгір'я, а потім і на рівнину. Але ще й тому, що саме вона створила і до сьогодні підтримує унікальність цього краю. Недаремно ведмідь звівся на лапи у закарпатському гербі. Зрештою, ця *країна ведмедів* набагато більша і тягнеться від Буковини і Молдови до Баварії і Швейцарії. А в українському сегменті – від Чернівців до Криниці, від Станіславова до Перемишля і Хуста.

5. Закарпаття є постійним, латентним зіткненням. І не тільки для цікавського подорожнього, який за кожним поворотом дороги стикається з чимось новим і відмінним, але й для місцевого мешканця. Він постійно перебуває у різноманітті. Ландшафтному, культурному, ментальному, мовному, релігійному. Хоча неначе він до нього й звик, бо з ним виріс. Він постійно повинен адаптовуватися до контрасту, якщо не до зіткнення, і шукати вихід.

6. Закарпаття – це щонайперше різноманіття місця, переходу гір у рівнину, яке мало б формувати більш творчий характер. Причому, гори і рівнини тут слід розуміти не лише як елементи морфології території Закарпаття, а як елементи, що формують

ментальні установки. На одноманітному ландшафті – за Хамвашем – нічого творчого не постає. Тоді як ландшафтне різноманіття сприяє появі творчих натур. Як не пригадати наші східноукраїнські степи... І відповідні політичні і культурні наслідки для всієї України...

7. Та повернімось до Закарпаття. Від України воно потребує безсумнівної уваги і розуміння. Воно – кордон, який історично дійсно був кордоном *країни ведмедів* і *угорської пушти*. Зараз у конструкції загальноукраїнського цілого, на нього дують і інші вітри. Не стільки зі Львова, скільки з Києва, ба, навіть все ще з Москви.

8. Закарпаття ще потребує довгого процесу самоусвідомлення. Так само, зрештою, як Галичина чи Волинь. Зараз ми борсаємося між ще до кінця не сформованим загальноукраїнським цілим, яке має свої політичні наслідки у формі українського унітаризму і Української Держави, врешті-решт, та ще менш вербалізованою, все тією ж українською, проте регіональною ідентичністю. Сьогодні ми все ще перебуваємо у процесі кристалізації цих регіональних ідентичностей та плюралістичного вбудовування їх у широке загальноукраїнське ціле. Від плюралістичности цього процесу залежить і його успіх. І Закарпаття є одним із найскладніших пробних каменів у цьому процесі. Однак і одним із найкрасивіших.

9. Що ми і спробували показати, запропонувавши своїм читачам кілька мандрівок Закарпаттям і до душі Закарпаття. Причому, щоб дійсно дати поле для плюралізму поглядів, ми запропонували подивитися на феномен Закарпаття очима галичан, закарпатців і угорців. Тут є подорожі як спекулятивні, так і більш приземлені. Иноді просто милі.

Це також погляд очима десятків, як правило, невідомих провінційних графіків, художників і фотографів, які фіксували його упродовж останніх двох століть. Сотні візуалій – це теж шлях до душі Закарпаття. Це теж реконструкція (чи просто конструювання) його образу, постійне переписування, яке ми називаємо історією. Тому цей журнал можна не тільки читати, але й розглядати. Інколи це одні і ті ж місця. Однак, з різних боків і у різний час, за різних влад та за різної погоди. Щоправда, ліпше розглядати його на живо, але з цим своєрідним путівником у руках.

http://www.ji.lviv.ua/n44texts/N44-zakarp.htm

ЗАВДАННЯ

Завдання 1 *(2 пункти)*

Чому автор статті наводить погляди угорського мислителя Б. Хамваша? (2 абзац)

Автор статті наводить погляди угорського мислителя Б. Шамбаша, щоб пояснити свої погляди та концепції Закарпаття.

Завдання 2 *(2 пункти)*
На основі 3 та 6 абзаців поясни у чому полягає особливість етнопсихологічного типу мешканців Закарпаття?

Особливість етнопсихологічного типу мешканців Закарпаття полягає в їхньому менталітеті. Він сформувався під впливом різноманітності простору, в якому вони проживають. Мешканці Закарпаття погідні та відверті.

Завдання 3 *(2 пункти)*
Поясни доцільність вживання у 2, 3 та 4 абзацах курсиву.

Автор виділяє слова, на які хоче звернути особливу увагу читача. Надає виділеним поняттям особливе значення .

Завдання 4 *(1 пункт)*
Окресли 2 особливості Закарпаття як *латентного зіткнення* (5 абзац).

- Закарпаття таємнича країна
- Кожна подорож розкриває нове обличчя Закарпаття

Завдання 5 *(2 пункти)*
У контексті 8 абзацу поясни що таке *процес самоусвідомлення*.

Це свідомість мешканців специфіки свого місця проживання та формування ідентичності.

Завдання 6 *(1 пункт)*
На основі 6, 8 та 9 абзаців поясни поняття *регіонального плюралізму*.

Регіональний плюралізм - це різноманітність регіонів України.

Завдання 7 *(1 пункт)*
Як називаємо такі мовні одиниці як вербалізація, кристалізація (8 абзац)?

Це запозичені слова.

Завдання 8 *(2 пункти)*
Беручи до уваги цілий текст, подай у 4 пунктах у чому полягає феномен Закарпаття, подай 4 аргументи:

- різноманітність краєвиду та культури
- країна контрастів
- особливий менталітет мешканців
- латентне зіткнення

Завдання 9 *(1 пункт)*
Визнач ставлення автора тексту до об'єкту своїх роздумів. Обґрунтуй свою відповідь.

Автор ставиться до об'єкту своїх роздумів з захопленням. Закарпаття окреслює як феномен, що означає унікальність, неповторність цього простору.

Завдання 10 *(1 пункт)*

Вибери правильну відповідь. Текст Т. Возняка це

а. памфлет.
б. критично-літературна стаття.
в. есе.
г. популярно-наукова стаття.

Część II – pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu.

Arkusz zawiera dwa tematy sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu związanego z tekstem literackim dołączonym do tematu. Wybierz jeden z tematów i napisz wypracowanie. Wybrany temat podkreśl.

Тема 1: Шевченківська традиція. Розглянь проблему на основі аналізу віршів Богдана Ігоря Антонича *Країна Благовіщення* і Тараса Шевченка *Заповіт*.

Країна Благовіщення

Завія зелені, пожеже зелені,
і квіття курява, і солов'їні схлипи.
Столи весільні – ох – столи не встелені,
і бджіл тьма-темрява, і молитовні липи.

В ромашок спів слимак дороги ввився круто,
і ранку кіш, що в ньому птаха – сонця помах.
Задума – не задума, смуток і не смуток,
це на країні цій трагічна папілома.

Мов два дракони, сонце й місяць, зорі-галич,
і білі села, й білий жар, і білість куряв.
Шевченко йде – вогонь, людина, буря –
і дивиться в столітню далеч:

в вогні пробуджена
князівна.

Хай на очах землі печать – тьми чорна штольня!
І день не день, і ніч не ніч, і спів не віщий нам.

О земле, земле батьківська, клятьбо бездольна,
моя країно благовіщення!

10 березня 1936

Заповіт

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.
Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... отойді я
І лани, і гори —
Все покину і полину
До самого Бога
Молитися... а до того
Я не знаю Бога.
Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сем'ї великій,
В сем'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

25 декабря 1845, в Переяславі

Тема 2: На основі аналізу фрагментів *Руського літопису* (*Заснування Києва, Хрещення Руської землі – України, Облога Корсуня*), розглянь значення легенд - переказів у житті народу.

Заснування Києва

Коли ж поляни жили осібно і володіли родами своїми, – бо й до сих братів існували поляни і жили кожен із родом своїм на своїх місцях, володіючи кожен родом своїм, – то було [між них] три брати: одному ім'я Кий, а другому – Щек, а третьому – Хорив, і сестра їх – Либідь. І сидів Кий на горі, де нині узвіз Боричів, а Щек сидів на горі, яка нині зветься Щекавицею, а Хорив – на третій горі, од чого й прозвалася вона Хоривицею. Зробили вони городок [і] на честь брата їх найстаршого назвали його Києвом. І був довкола города ліс і бір великий, і ловили вони [тут] звірину. Були ж вони мужами мудрими й тямущими і називалися полянами. Од них ото є поляни в Києві й до сьогодні.

Хрещення Руської землі – України

Потім же Володимир послав посланців своїх по всьому городу, говорячи: «Якщо не з'явиться хто завтра на ріці – багатий, чи убогий, чи старець, чи раб, – то мені той противником буде». І, це почувши, люди з радістю йшли, радуючись, і говорили: «Якби се не добре було, князь і бояри сього б не прийняли». А назавтра вийшов Володимир з попами цесариціними і корсунськими на Дніпро. І зійшлося людей без ліку, і влізли вони у воду, і стояли – ті до шиї, а другі – до грудей. Діти
ж [не відходили] од берега, а інші немовлят держали. Дорослі ж бродили [у воді], а попи, стоячи, молитви творили.

І було видіти радість велику на небі й на землі, що стільки душ спасається, а диявол тужив, говорячи: «Горе мені, бо проганяють мене звідси! Тут – бо думав я житв мати, бо тут немає вчення апостольського, не знають [тут люди] Бога. І радів я зі служіння їх, тому що служили вони мені. І ось побіждає мене невіглас оцей, а не апостол і мученик, і вже не буду я царствувати у землях сих».

Люди ж, охрестившись, ішли кожен у доми свої. А Володимир, рад бувши, що пізнав він бога сам і люди його, і глянувши на небо, сказав: «Боже великий, що сотворив небо і землю! Поглянь на нові люди свої! Дай же їм, Господи, узнати тебе, істинного Бога, як ото узнали землі християнськії, і утверди в них віру правдиву і незмінную. [А] мені поможи, Господи, проти врага-диявола, щоб, надіючись на тебе і на твою силу, одолів я підступи його».

І, це сказавши, повелів він робити церкви і ставити [їх] на місцях, де ото стояли кумири. І поставив він церкву святого Василія [Великого] на пагорбі, де ото стояли кумири Перун та інші і де жертви приносили князь і люди. І почав він ставити по городах церкви, і попів [настановляти], і людей на хрещення приводити по всіх городах і селах. І, пославши [мужів своїх], став він у знатних людей дітей забирати і оддавати їх на учення книжне. А матері ж дітей своїх оплакували, бо іще не укріпилися вони були вірою і, як померлого, вони оплакували.

Коли ж цих роздавали на учення книжне, то збулося пророцтво на Руській землі, яке говорить: «У ті дні почують глухії слова книжнії [і] ясною буде мова недорікуватих58». Бо сі не чули були раніше книжних словес, але за божим приреченням і по милості своїй помилував [їх] Бог. Як ото сказав пророк [Мойсей про слова Господа]: «Помилую [того], кого Я захочу». Помилував бо він усе-таки нас хрещенням та оновленням духа, і [це] за волею божою, а не і за наші діла. Благословен Господь Ісус Христос, що возлюбив нові люди, Руськую землю, і просвітив її хрещенням святим [...]

Облога Корсуня

А коли минув рік,

У РІК 6496 [988], пішов Володимир з військом на Корсунь, город грецький. Та заперлися корсуняни в городі, і став Володимир з одного боку города в гавані, на віддалі одного польоту стріли од города, і боролися кріпко городяни З ними. Володимир обложив город, і знемагали люди в городі. І сказав Володимир городянам:

«Якщо ви не здастеся, – буду стояти хоч три роки».

Володимир тим часом спорядив воїв своїх і повелів насип сипати до городської стіни. І коли ці насипали, корсуняни, підкопавши стіну городську, викрадали сипану землю і носили до себе в город, висипаючи [й] посеред города. Вої тоді досипали більше, а Володимир стояв.

І от [один] муж, на ім'я Анастас, корсунянин, стрілив, написавши на стрілі: «За тобою, зі сходу, є колодязі, з яких іде вода по трубі. Перекопавши [їх], ви переймете

воду». Володимир же, це почувши [і] глянувши на небо, сказав: «Якщо збудеться се – охрещусь». І тут одразу звелів він перекопати труби, і перейняли вони воду, і люди знемагали від спраги і здалися.

І ввійшов Володимир у город, і дружина його. І послав Володимир [послів] до цесаря Василія і Костянтина, говорячи так: «Осе город ваш славний я взяв. Та чую ось я, що сестру ви маєте, дівчину. Тож якщо ⊓ не оддасте за мене, то вчиню вашому городу [те], що й сьому вчинив».

CZYSTOPIS

Тема 1:

Традиція виходить із абсолютного джерела, з першооснови. Традицією називаємо досвід, звичаї, норми, що складалися історично та передаються з покоління в покоління. Літературною традицією можемо назвати ідейні засади та стилістичні особливості творчості письменника.

Тарас Шевченко - це найвидатніший український художник епохи романтизму та особлива постать для української культури. Богдан Ігор Антонич - це один з головних поетів-модерністів. Провідним мотивом творчості Шевченка, що пронизує також весь його життєвий шлях, була самовіддана любов до України і нерозривно зв'язана з нею ненависть до всіх її гнобителів. Його революційний заклик «...вставайте, кайдани порвіте і вражою злою кров'ю волю окропіте» був зовсім новим словом не лише в українській літературі. У розвитку національної і соціальної самосвідомості українського народу творчість Шевченка відіграла величезну роль. Антонич - це свого роду екзистенціаліст. У творах обох письменників присутні роздуми про Україну. Але у творі Антонича на концепцію України складається образ Тараса Шевченка. Це ніби образ-символ. Антонич згадує великого генія, пам'ятає про його *Заповіт* та представляє образи та концепцію України, що склалися на шевченківську традицію. Шевченкові належить виняткова роль у формуванні української національної свідомості.

У вірші *Заповіт* романтик звертається до співвітчизників. Просить, щоб поховати його на Україні, серед степу та над Дніпром. Він виразно декларує любов до своєї батьківщини. Хоче, щоб Україна стала незалежною. Шевченко виразно закликає народ до боротьби за свої права та свободу. Вірить, що Україна може бути незалежною. Хоче, щоб у майбутньому, коли незалежність буде здобуто, його земляки пам'ятали про його творчість, про його думки.

Думки, образи, концепції великого поета становлять поетичні образи у творі Антонича під заголовком *Країна Благовіщення*. Модерніст представляє образи природи, яка сумує, триває, але не розвивається. Це метафора України з її трагічною долею, метафора духовного стану народу. У двох перших строфах переважає створений запереченням настрій пасивності:

Задума – не задума, смуток і не смуток...

У третій строфі настрій твору змінюється на більш динамічний. Автор вводить образ Шевченка та окреслює його: *вогонь, людина, буря*. Поетика контрасту вирізняє образ романтичного поета як виразника народних страждань, але також пророка. Його концепції пробудження України, боротьби за свободу, на думку Антонича, універсальні:

і дивиться в столітню далеч:

в вогні пробуджена

князівна.

Шевченко бачить свою Україну незалежною. Ці метафори відтворюють також велику силу віри у незалежне майбутнє України, що присутня у творчості романтичного поета. Ця віра за силою схожа на силу природної стихії.

У поезії Антонича бачимо пошану до Шевченка - поет-модерніст немовби відчуває Духа великого попередника. Образ міфологізованої Шевченкової України доповнений ідеєю біблійно-християнської етики. Антонич звертається до своєї рідної землі: *моя країно благовіщення!* Подібно як великий романтик, Антонич живить надію, що Україна стане незалежною державою. Доброю новиною буде для неї незалежність. Ця добра новина виводиться також із творчості Тараса Шевченка.

У формі медитативної лірики модерніст представляє тривалість та універсалізм Шевченківської традиції .

Шевченківська тема у творі Богдана Ігоря Антонича постає також як вираження тяглості національної традиції, що виявляє себе не через повторення, а через збагачення і оновлення.

Тема 2:

Увесь устрій і лад життя народу підпорядкований формуванню в людині таких вічних моральних категорій як чесність, совість, честь, почуття морального обов'язку і відповідальності. Слід відшукати джерела цих цінностей та народних традицій також у легендах і переказах.

Легенди та перекази – споріднені жанри народної прози, які відрізняються від казок насамперед посиланням на вірогідність зображуваного. Якщо в переказах зображуване не виходить за межі дійсного, реального, можливого, то основу легенди становить вигадка і фантастика. На відміну від казкової фантастики у легендарну вигадку та фантастику вірили як у можливу. У народному побуті легенди й перекази не мають чіткого розмежування.

Перекази часто насичені легендарними мотивами, а дивовижне та неможливе у легенді виступає в органічній єдності з повсякденним і звичайним. Фантастика і вимисел легенди були тими чинниками, за допомогою яких незрозуміле ставало зрозумілим, неможливе – досяжним.

У переказах і оповіданнях інший принцип узагальнення: оповідач не може довільно творити події та предмети, характери й географічні реалії, розпоряджатися часом і простором, як казкар. Події дані йому самим життям, і в цих конкретних фактах і подіях він відшукує їх приховану енергію історичних, філософських, етичних та естетичних узагальнень, наближаючи їх за рівнем художнього узагальнення до символів казки. Легенди та перекази - це панівний жанр європейського середньовічного письменства. Вони мають окреслений характер сюжетів. В основі легенди лежить розповідь про реальні історичні події та про реальних історичних осіб, що запали в народну пам’ять, хоча і щедро прикрашена вигадкою. У легендах виступають образи-символи. В образах-символах народ опосередковано узагальнює досвід поколінь – соціальний, психологічний та культурний.

У *Руському літописі* присутні легенди на різні теми. *Руський літопис* має важливе значення для української культури та історії.

Кожна нація має свої взірці та свою національну свідомість. Фрагмент про *Заснування Києва* розповідає про трьох братів: Кия, Щека, Хорива та їхню сестру Либідь і про те, як дійшло до заснування Києва. Думаю, що ця легенда має велике значення для життя народу тому, що показує звідки походимо та який був початок нашої держави.

У наступному фрагменті *Руського літопису* іде мова про Хрещення Русі. Зображено, як князь Володимир впроваджував серед селянства нову релігію – християнство. Володимир представлений як позитивний герой, що опікується своїми підданими. З цього оповідання ми дізнаємося про початки християнської релігії в Україні та у який спосіб творилася легенда самого князя Володимира. Князь представлений також як приклад доброго християнина та володаря, який будує церкви та посилає дітей на науку. Знання про минуле збагачує людину, розвиває її відчуття тотожності, приналежності до свого народу. З цієї легенди ми дізнаємося про історію нашої релігії та ментальність людей середньовіччя. Вона має повчальний характер. У наведеній легенді присутнє нашарування релігійного і світського елементів.

Про князя Володимира розповідає також фрагмент Руського Літопису *Облога Корсуня*. Головний герой зображений як відважний, мужній та мудрий володар, який здобув грецький Корсунь. Ця легенда вказує на силу держави, тобто Київської Русі.

Легенди мають велике значення для народу. Вони є джерелом знання про минуле, показують етапи формування народного характеру, впливають на поглиблення та поширення важливих для нації ідей. У наведених текстах – це ідеї християнства на Русі-Україні, державності та ін. Легенди та перекази розповідають про взірці та явища, що мають значення для культури нації. Вони є джерелом формування тотожності народу та різноманітних традицій. Наприклад, традиція державності зображена у постаті Святого Володимира.

Легенди і перекази посідають важливе місце у гармонійному формуванні особистості сучасника. Вони можуть плекати любов до рідної землі та зацікавлення історією свого народу, що бере свій початок у глибокому минулому, починаючи від народного епосу.

Розглядаючи значення легенд та переказів у житті народу, слід підкреслити їхній вплив на формування національної, історичної пам’яті та традиції через представлення у наведених взірцях важливих для народу подій та постатей.